

שיית חסידים

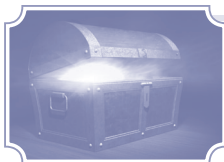
גליון ללימוד ודרכי החסידות • יו"ל ע"י היכל מנחם

ערב שבת קודש פ' דברים-חזון • ה'תשפ"ג - שנת הקהל

מיטמוני החסידות

רעיונות באור החסידות

בקשר לימי "בין המצרים", שבהם מתחזק הציפיה והנגעונים והאמונה לביאת המשיח ולבנין בית המקדש השלישי בקרוב

המשיח בטבע

אחד מי"ג עיקרי האמונה הוא האמונה בביאת המשיח והציפיה לגאולה - "אני מאמין באמונה שלימה בביאת המשיח", וכמו שאומרים שלוש פעמים ביום בתפילת שמונה עשרה "כי לישועתך קיינו כל היום".

על הפסוק (דברים כב, י) "לא תחרוש בשור וחמור יחדיו" פירש המאור ושמש ז"ע (פרי כי תצא ד"ה או יאמר כי ידוע) כי ידוע שהגאולה תהיה ע"י שני משיחין, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד (ע"י סוכה נב, א), וצריך תמיד לצפות ולהתפלל לביאתם במהרה, ועל זה אמר "לא תחרוש" - מלשון שתיקה, כמו ואתם תחרישון (שמות יד, יד), כלומר אל תשתוק מלהתפלל תמיד, בשור ובחמור, על ביאת שני משיחין, משיח בן יוסף שנקרא שור, ומשיח בן דוד שנקרא חמור, שיבואו במהרה לגאול את ישראל.

האמונה והציפיה בביאת המשיח צריכים להיות לא כאילו מדברים על אירוע רחוק, משהו מעולם אחר, אלא שהיחס יהיה כדבר ממשי ומוחשי, שעומד להתרחש בזמננו, בפועל ממש. וכמו שאמר הרה"ק רבי מרדכי מעלכוביץ ז"ע - "לו היינו מאמינים באמת ובתמים בביאת המשיח ובגאולה הקרובה, לא היינו מחזיקים את ה'קינו' בביתנו מתעשה באב לתשעה באב".

ביאת המשיח היא תכלית בריאת העולם ותכלית פעולת התורה בעולם (ראה תניא פרק לו) ומצב העולם בזמן הגאולה הוא המצב האמיתי והטבעי, שבו העולם צריך להיות. המצב הנכון והטבעי של בני ישראל הוא כאשר הם כבנים היושבים סביב שולחן אביהם. מצד האמת של יהודי - הוא אמור להיות בקירוב הגדול ביותר לאלקות, לקיים את המצוות בתכלית השלימות וללמוד תורה באופן השלם ביותר, כפי שיהיה בגאולה העתידה. אדרבה, הגלות היא מציאות מזורה ובלתי נורמלית. העובדה שבני ישראל אינם נמצאים במקום האמיתי שבו הם צריכים להיות - זהו דבר שאינו הגיוני ואינו מתקבל. לכן, ההרגש הטבעי אצל יהודי צריך להיות שמשיח בא בקרוב.

הרה"ק רבי יצחק מסקווירא ז"ע אמר: "אף אם אשמע בת-קול מן השמים שמחר יבוא משיח צדקנו - אוסיף לצפות לבואו היום, שהרי אחכה לו בכל יום שיבוא".

נעניין בנפשנו: אדם שמחכה באמת למשיח ומצפה ומשתוקק לבואו, אם יספרו לו שמשיח עתיד לבוא בוודאות בשנה זו, במאה אחוז, יפרוץ מייד בריקוד של שמחה באומרו: משיח עומד לבוא בקרוב! אבל אצל צדיקים התייחסות כזאת מופרכת. איך אפשר להסכים לעוד יום בגלות?! הרי המקום הנכון והטבעי של בני ישראל הוא "על שולחן אביהם", אם כן,

פרפראות לתורה

מי ישוב ראשון

פעם אחת ישב רבי ישראל מרזין ז"ע לסעודה, וקודם ברכת המזון נכנס לדבקות והחל לנהל כעין ויכוח, כשואמו מושיט ומחזיר את אצבעות יד ימינו: "הקב"ה אומר לבני ישראל: 'שובו עלי ואשובה עליכם' - עשו אתם תשובה, ואשיבה את שופטיכם כבתחילה. אבל אנחנו עונים לו: 'השיבנו ה' אליך ונשובה' - אנו חיים בגלות קשה, מלאה ייסורים וטרדות. גאל אותנו מתחילה ומיד נשוב אליך". כך נמשך הויכוח ארבע פעמים ולבסוף פסק הצדיק: "הדין עם בני ישראל וצודקים דבריהם. הקב"ה צריך לגאול את עם ישראל מיד!"

שלום בית בטי באב

רבי רפאל מברשד ז"ע, תלמידו של הצדיק רבי פינחס מקוריץ ז"ע, היה רגיל לעסוק בהבאת שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו. פעם הלך בתשעה באב לבית אחד כדי להשכין שם שלום. שאלוהו: וכי אי-אפשר לדחות זאת לאחרי תשעה באב? השיב רבי רפאל: הלא בית המקדש חרב בעוון שנאת חינם, ולפיכך ביום החורבן עלינו לעסוק בעשיית שלום.

לפרסם, אין מה להתבייש

רבי דוד מטולנא ז"ע היה מרבה לדבר על ביאת המשיח, ועורר את חסידיו להתפלל שיזכו לקבל את פני משיח צדקנו. פעם אחת שאלוהו החסידים: "למה לנו לבקש שיבוא משיח, הלא בבואו נצטרך להסתתר במסתרים ובמחבואות שלא יראה אותנו בשפל מצבנו?!" אמר להם: "האמינו לי, ברגע שיבוא משיחנו תהיה הזדככות גדולה כל-כך בעולם, עד שאפילו הפחות שבפחותים בעם ישראל יוכל להתקרב לפני מלך המשיח ולא להתבייש". והוסיף: "אני מבקש מכם לפרסם זאת בעם ישראל בשמי".

שבת חזון, אור יקרות

שבת חזון הייתה יקרה מאוד בעיני רבי אברהם-יעקב מסדיגורא ז"ע שאלוהו לפשר הדבר, והוא הסביר: "משל למה הדבר דומה, לאדם השרוי בחדר חשוך ואפל, ופתאום הכניסו אל החדר נר דולק, ברור שהאדם ישמח מאוד על הנר, המפיץ את אורו בחדר האפל. כך ימי בין המצרים הם בבחינת חדר אפל וחשוך, ובמיוחד תשעת הימים שבין ראש-חודש אב לתשעה באב. והנה באה השבת, ומביאה את אורה הזך והטהור. ודאי שעלינו לייקר אור יקרות זה!".

איך אפשר להסכים שיהיו עוד יום אחד מחוץ לשולחן אביהם, רחוקים מהקב"ה?!

גאולה כמציאות קיימת

מסופר על חסיד של הצמח צדק ז"ע, שעל צורך פרנסתו היה חוכר פונדק מן הפריץ, וכל שנה או שנתיים היה משלם לפריץ את דמי החכירה. ברבות השנים החסיד הזדקן, ובנו השתלב בענייני הפרנסה ועזר לאביו בניהול הפונדק. בשלב מסוים לאב כבר לא היה כוח ללכת אל הפריץ לצורך תשלום דמי החכירה וחידוש החוזה, ושלא את בנו, שיעשה זאת במקומו.

כשהבן חזר, סיפר לאביו בהתלהבות, שסגר עסקה מוצלחת מאוד עם הפריץ. הוא הצליח להתמקח עם הפריץ וסיכם איתו על דמי חכירה מופחתים משמעותית, לתשלום מראש לעשר שנים. כאשר האב שמע זאת, הגיב ואמר: "שוטה, מה עשית? גרמת לנו הפסד כספי". הבן לא הבין מה אביו רוצה ממנו, אך מייד המשך האב והסביר: "הוצאת כסף בעבור עשר שנים? הרי עוד מעט משיח יבוא ולא נצטרך את הפונדק. אם כן מדוע לקחת את הכסף ולתתו לפריץ?!"

חסיד זה לא הוכיח את בנו על שעשה מעשה הסותר את האמונה שיהודי צריך להאמין בה. אלא הרגיש בטבעיות שאכן הפסיד כסף! זה לא עשיית מעשה לצורך הוכחת האמונה, אלא אמונה טבעית וטהורה שהייתה קיימת בליבו של אותו חסיד זקן. היה 'מונח' אצלו בפשטות, שבמסך זמן כזה ודאי משיח יבוא. זו התחושה שצריך תהיה אצלנו - שנבין, נכיר ונרגש שהמציאות האמיתית של יהודים אינה הגלות אלא הגאולה.

רבים נתנו ביטוי לאמונה זו בכך בתשעה באב, אחרי סיום אמירת ה'קינו' משאירים את חוברת ה'קינו' בבית הכנסת, מתוך אמונה שלא יהיה עוד צורך בהן. מספרים, שהיה פעם אדם שבתשעה באב, אחרי שגמר את אמירת ה'קינו', לא רצה להשאיר את החוברת בבית הכנסת, כי לא רצה להפסיד את הכסף שחברת ה'קינו' עולה, ורצה לשמור אותה לשנה הבאה. אך מכיוון שכולם נהגו אחרת בבית הכנסת שבו התפלל, חשב ומצא פתרון: הוא כרך את ה'קינו' עם מגילת איכה, כעת יש לו תירוץ מדוע אינו משאיר ה'קינו' בבית הכנסת: הרי יש בזה גם את מגילת איכה, שהיא מכ"ד ספרים שלא יתבטלו. כך שמר על כספו, וגם לא עשה מעשה הסותר את האמונה בביאת המשיח...

ואולם, לאמתו של דבר, אמונה אמיתית אינה נמדדת בכך שהאדם עושה מעשה בהתאם אליה, או מדבר דיבור שצריך לדבר ובכך להוכיח שהוא מאמין, אמונה היא הכרה נפשית אמיתית של האדם בדבר שהוא מאמין.

א חסידישער בליק

בענייני תורה ויהדות לאור החסידות

רעיון חדש במח הרב

איתא באוהב ישראל (לשבת חזון) ששבת חזון היא השבת הגדולה ביותר מכל שבתות השנה.

והרב הקדוש רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע אמר ששבת 'חזון' היא מלשון מחזה ונקראת כך משום שבשבת זו מראים לכל יהודי את בית המקדש השלישי והיא שבת 'חזון' של המקדש דלעתיד.

והנה, בפשטות השבת נקראת 'שבת חזון' על שם שהפטרה היא הפרק הראשון של ספר ישעיהו הנביא, הנפתח בפסוק "חזון ישעיהו בן אמוץ", פרק שמדובר בדברי תוכחה והיפך הטוב. ואם כן, ה'חזון' הוא על ההרס והחורבן העתידי לבוא על עם ישראל. וצריך ביאור כיצד אמר רבי לוי יצחק שזהו חזון של בית המקדש השלישי? וכי יש ניגוד גדול יותר בין ה'חזון' של פשוטו של מקרא ל'חזון' של רבי לוי יצחק?

רבי הלל מפאריש זי"ע (יארצייט י"א מנחם אב) ממחיש את הדברים במשל מרב ותלמיד שאוהבים ונאמנים זה לזה. והנה, אם באמצע השיעור שמוסר לתלמידו עם 'קאך' ו'ברען', נופל לרב רעיון חדש לנאמר. אם הרב ימשיך למסור את השיעור, הרעיון המחודש הזה ילך לאיבוד. ומשום כך הרב מפסיק את השיעור, כדי שיוכל להתבונן ולקלוט את הרעיון החדש ולהעביר גם אותו לתלמידו האהוב. ובעת הזו, הרב מוכרח להסתלק מהשיעור הישן, כדי להכין את הרעיון החדש במוחו. וזה נובע מגודל האהבה והרצון העצום להשפיע לתלמידו, ולהעניק לו גם את הרעיון החדש שנכנס במוחו כעת.

נמצאנו למדים שיש כאן שתי השקפות הפוכות ושתייהן אמיתיות. מצד התלמיד, הוא אינו מרגיש מה עובר בפנימיות נפש הרב, והוא חושב שהרב מתרחק ממנו. מאידך, מצד הרב, הוא לא הסתלק מהתלמיד אלא מתקרב אליו. הוא עלה והתעלה לרעיון החדש, כי עזה תשוקתו למסור הכל לתלמיד. הוא רוצה שהתלמיד לא יישאר תמיד 'מקבלי' של השיעור הישן, אלא שיתגלה לו השיעור החדש.

התלמיד אכן מרגיש את כאב הריחוק. הרב התעלם ממנו. הרב נשתתק ונראה שהקשר ביניהם נפסק. אבל במבט עמוק יותר, דווקא הזמן שנראה כהעלם הכי גדול, הוא זמן הקירוב הכי גדול. והתלמיד שרואה את הדברים נכון חושב לעצמו - הרב הסתלק ממני, כדי שיוכל סוף סוף להעניק לי את האור החדש.

נמצאנו למדים, מסביר ר' הלל, שהגאולה היא סיבת הגלות!

הסיבה להתחלת הגלות היא כי כבר התחיל להתגלות בעולם האור החדש של הגאולה, וכדי שהאור הזה יתקבל, מוכרח שהאור הישן יסתלק. כמו במשל, כיון שכבר התחיל להתגלות האור החדש במוח הרב, לכן מתחילה ההסתלקות מהשיעור הישן, כדי שהאור החדש יוכל להתגלות סוף סוף בתלמיד.

ההיא נתיצה בנין מיקרי

לפי זה מובן שלא רק שאין סתירה בין פשוטם של דברים לפנימיות הענינים אלא אדרבה, שניהם עולים בקנה אחד. רק שחלק אחד בתורה מרגיש את הצד הנגלה, וחלק אחד בתורה מרגיש את הצד הפנימי. מצד הנגלה יש כאן ניתוק מוחלט, הרב נסתלק והדבר כואב באמת לאמיתו. ואילו מצד הפנימיות, ההתקשרות הכי עמוקה היא דווקא עכשיו.

משל למה הדבר דומה: אדם הצריך להרחיב ולשפץ את ביתו ושכר פועלים שיחריבו את ביתו ויבנוהו מחדש. והנה לפתע מגיע אדם וצועק: הרסו את הבית שלך! ובעל הבית עונה: לא! בונים אותו מחדש. ההרס הוא התחלת השיפוץ. אין שיפוץ בלי הרס. שניהם מסתכלים על מחזה אחד וזה רואה חורבן וזה רואה בנייה, ואין כאן סתירה, זה רואה את הנגלה, מה שאירע בפועל - חורבן, וזה רואה את הנסתר - בנייה.

ומטעם זה אין סתירה גם בין ה'חזון' ישעיהו לפי פשוטו לבין ה'חזון' לפי הרב מברדיטשוב. ה'חזון' בפשטות קאי על חורבן ירושלים וחורבן הבית. ואומר לנו הרב מברדיטשוב: בודאי ישעיהו חזה החורבן, אבל פנימיות התורה אומרת: בוא תראה את הפנימיות, את העומק, את הנשמה בתוך החורבן. אמת שהרב הסתלק. הוא שותק. האור אלוקי הסתלק מהעולם, אין אנו מרגישים את ה' בעולם הזה. השגחה פרטית אינה גלויה לעין. הקירוב לישראל עם קרובו הוא בהסתר. וזה כואב נורא. זה זמן לשבת על הארץ ולבכות. הכל נכון, אבל בוא, אומר הרב מברדיטשוב, ותסתכל על שלב פנימי יותר, המקדש נחרב, השיעור של הקב"ה נגמר, הקירוב של הרב נעלם, למה? כי כבר התחיל השיעור החדש - ה'חזון של המקדש השלישי!

רבי חיים פאלאני זי"ע הקשה: כיצד היה מותר להקב"ה לשלוח את מלכות בבל ורומי להחריב את בית המקדש, והרי יש איסור לנתן בית אלוקינו, כמו שכתוב "לא תעשון כן לה' אלקיכם", ואמרו חז"ל "מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל" - "מה שהוא עושה הוא מצוה לאחרים לעשות". ותיריך כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע: על פי הלכה מותר לנתן בית הכנסת אם זהו חלק ממלאכת שיפוץ ובנייה. אם המטרה של החורבן היא לחזור ולבנות מחדש באופן מהודר יותר. וביאר המרדכי במסכת מגילה, כי "ההיא נתיצה בנין מיקרי". אין זה הרס אלא בנין. ההרס הוא התחלת הבנייה.

והנה, איתא בזהרה שבית ראשון ובית שני נחרבו כי היו "בניני דבר נש", וכל מעשי בני אדם מוגבלים הם לזמן. ואילו הבניין השלישי יהיה "בנינא דקדושה בריך הוא", ולכן יתקיים לנצח, כי הקב"ה הוא נצחי. ואמר רבינו: חורבן הבית הוא בעצם התחלת בנין בית המקדש השלישי. כדי שיוכל להיות בנינא דקוב"ה, צריך להרוס את הבניין של האדם. ולכן, ההרס הוא התחלת השיפוץ. "ההיא נתיצה בנין מיקרי"!

לזכרון עולם בהיכל ה'
 ידיו הרב החסיד והגדול המפורסם תוכן תורה והסודות
הרב מאיר זיאנץ
 נפ' ב' סתתה יצחק ע"ה
 עטרת התורה של יהדות החרדית עם פאול, בראייל
 נלב"ע ב' ישיבת התבא"ה, נ' סין תשפ"א
 ולכות בניו הרבנים משישי' דרוב, הנגידים המפורסמים החשובים
 הרב ישראל אפרים מנשה וחרב יוסף משה שחיו
 השת"ת יצילום ככל אשר יצו, וימלא כל משאלות לבכם לטובת

ניצוצי חסידות

ושבתי בשלום

כ"ק אדמו"ר בעל התולדות יעקב יוסף זי"ע

"מקדש שני מפני מה חרב, מפני שנאת חינם" (יומא ט.ו). והתיקון צריך להיות על-ידי ההיפך - אהבה ורעות ואחדות בישראל. ובזכות זה יהיה קיבוץ גלויות ושובו בנים לגבולם.

ויש לזה רמז בתורה, בפסוק "ושבתי בשלום אל בית אבי": "ושבתי בשלום" - אם אשוב לדרך השלום, שהיא ההיפך משנאת חינם, אז אחזור לבית אבי.

למעט ע"י שמחה

כ"ק אדמו"ר רבי חיים מצאנז זי"ע

"משנכנס אב ממעטין בשמחה" (משנה תענית ד, ו).

"משנכנס אב" - כשמגיע חודש אב, עם האבילות שלו, "ממעטין בשמחה" - אפשר למעט את האבילות על-ידי שמחה ומתן השמחה מגיעים לנאולה.

חזון בית המקדש

כ"ק אדמו"ר רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע

שבת תשעה באב נקראת 'שבת חזון'.

הטעם הפשוט לכינוי 'חזון' הוא על שם הפטרת השבת, שמתחילה במילים "חזון ישעיהו בן-אמוץ". הפטרה זו מלאה דברי תוכחה קשים ביותר לעם ישראל, והנביא מזהיר את העם על הצפוי לו אם לא יתקן את דרכיו, אבל השם 'שבת חזון' נושא גם משמעות של דבר נשגב, תקווה ועתיד מזהיר.

רבי לוי-יצחק מברדיטשוב אמר: שהשבת שלפני ט' באב נקראת 'חזון' - מלשון 'מחזה', שבשבת זו מראים לכל יהודי את בית המקדש השלישי. אמנם העיניים הגשמיות אינן רואות את המחזה, אבל הנשמה שבקרבו רואה גם רואה.

למה לענות יתומים

כ"ק אדמו"ר רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע

"יתומים היינו ואין אב, אימותינו כאלמנות" (איכה ג.ג). כאשר רבי לוי-יצחק מברדיטשוב הגיע לפסוק זה, התייפח ואמר: ריבונו של עולם, כתבת בתורתך "כל אלמנה ויתום לא תענון". אם כן, מדוע אתה מענה ומייסר אותנו בעינינו קשים, הלוא אתה חייב לקיים את דברי התורה הקדושה!

לשאת גם את הלב

כ"ק אדמו"ר רבי העניף מאלכסנדר זי"ע

"נישא לבבנו אל כפיים, אל א-ל בשמים" (איכה ג, ג.מא). לא די שאנו נושאים את כפינו למעלה וטופחים אותן זו בזו בשעת התפילה; "נישא לבבנו אל כפיים", אלא עם הידיים צריך לשאת ולהרים גם את הלב.

המתין להזמנה

כ"ק אדמו"ר רבי יצחק מווארק זי"ע

"אקמצא ובר-קמצא חרוב ירושלים" (גיטין נה). במה אשמתו של קמצא, והלוא הוא לא נכח בסעודה כלל, אלא אוהב נאמן צריך לבוא לשמחת חברו גם אם לא הזומן, ואילו קמצא המתין להזמנה. לכן גם לו חלק בחורבן.

מחשבה להזכרות

כ"ק אדמו"ר רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע

"כל המתאבל על ירושלים וזכה ורואה בשמחתה" (תענית ל). כוחותיו של האדם נמשכים אחר המחשבה. כאשר אדם חושב מחשבות של קדושה ומתאבל על ירושלים, מחשבתו ועצמותו בקדושה, ואז הוא 'זוכה', מלשון הזכרות, ומשיג קצת משמחת ירושלים כפי שתהיה לעתיד לבוא.

תולדותיהם והנהגותיהם של חסידים

החסיד הרב הצדיק הרב הלל הלוי מאליסוב מפאריטש זי"ע

והדבר אינו מזיק כלל - זה מזיק ברוחניות! השיב לו ר' הלל. כעבור זמן מה השתמר אותו גביר ל"ע.

פעם נתנו כוסות של "לחיים" ור' הלל לא טעם. אחר-כך נבחר שהכוסות לא היו טבולות. אמר על זה יידו ר' אייזיק: הילקע הילקע, "ביל פאכאראם אי סטאל זאכאראם" (היה איכר פשוט ונעשה "חזוה").

סיפורים רבים כרוכים בנסעותיו לעורר יהודים לדרך התורה והחסידות, ולאסוף כסף לצרכי הרבי, ה' לוקח אתו מנין שיכול להתפלל תמיד במנין, ובניהם היה כהן, מכיון שרצה שכל פעם יעלה כהן לוי ישראל (הוא עצמו הי' הלוי).

הסתלקותו

בשנת תרכ"ד חל ט' באב ביום חמישי. ר' הלל היה בעיר ניקולייב והרגיש חולשה. לאחר הצום שיה' ז' חנוכה רבינו הרבני (שלא אסרו עליו לצום) וביקש שיעבירו אותו במהירות לעיר חרסון. לפני חצות יום ששי הגיע לחרסון וביום השבת י"א מנחם אב תרכ"ד החזיר את נשמתו לבורא. ומנוחתו כבוד בעיר חרסון.

שבת חזון

רבי הלל סיפר בשם הרה"ק רבי לוי יצחק בארדיטשוב זי"ע: בקשר לשבת חזון, ש"חזון" הוא על שם ה"מחזה" שמראים לכל יהודי, את בית המקדש השלישי.

ורבי לוי יצחק נתן על כך משל: מלך גדול תפר לבנו בגד יקר ונחמד ונתנו לו. אבל הבן לא ידע להעריך את המתנה הנפלאה שקיבל, שיחק והשתובב עד שהבגד נקרע לכמה קרעים. האב, שראה בצרת בנו, עשה לו שוב בגד שני ונתנו לו. אלא שגם הפעם לא נזרר הבן לשמור על הבגד ושוב הוא נקרע.

בפעם השלישית תפר אמנם האב את הבגד לבנו, אך הפעם הוא לא נתן לו את הבגד עד שיהי' בטוח שחזר למוטב לגמרי. רק "לפרקים רחוקים ידועים" הוא מוציא את הבגד ומראה אותו לבנו, באומרו לו תוך כך כי כאשר יתנהג בדרך הישר אזי ינתן לו הבגד ללבושו. זאת כדי לעורר אצל הבן את התשוקה והצמאון לקבל את הבגד. וכתוצאה מזה, כדי שיהי' ראוי לקבל את הבגד, יתחיל הבן ללכת בדרך הישר, ויתרגל בזה, עד שהדבר "נעשה אצלו כבר טבע" ושוב אין חשש כי יקרע את הבגד. ואז אכן יתנוה לו ללבושו תמיד.

וכך בנמשל: את ה"בגד" - בית המקדש - הראשון והשני לא השכלנו לשמור וחרבו. ובית המקדש השלישי כבר נעשה, הוא עומד בנוי ומשוכלל למעלה בכל פרטיו. אלא שאנו נקבלו רק כאשר נחזור לדרך הישר ויהי' אצלנו "כמו טבע".

ולשם כך מראים לנו בשבת חזון את בית המקדש השלישי, כדי לעורר בנו תשוקה וצמאון והנהגה ראוי לקבל אותו, ובאופן שזה יהי' אצלנו "כמו טבע", ואזי הוא ייגלה ויבוא משימים לעינינו ולעיני כל תיכף ומיד ממש.

ענה להם ר' הלל "הוא אשר אמרתי לכם, שבת היא מלועוק", כשהשבת תחול מלועוק מדוע מחללים אותה, אזי "רפואה קרובה לבוא"! יקבל עליו החולה לשמור את השבת ותבוא לו רפואה! וכך הוזה.

פעם בא לכפר ורצו להתפלל מנחה, אבל הם היו רק תשעה אנשים. שאל ר' הלל אולי יש שם יהודי שנשמתו, ואנשי הכפר השיבו כי הפריץ שלהם היה פעם יהודי.

שלו ר' הלל לקרוא לפריץ שישלים את המנין, והפריץ השיב שהוא מוכן לבוא תמורת עשרים וחמישה רובל (שהיה אז סכום נכבד). הסכים ר' הלל לדרישתו, והפריץ נאלץ לבוא.

בסיום התפלה הוציא עשרים וחמישה רובל ונתן לפריץ. אך שהפריץ שמע את תפילתו של ר' הלל לא רצה כבר לקחת את הכסף, וביקש שניחוחו להיכנס לחדרו של ר' הלל.

בכניסתו פרץ בכבי גדול, וביקש "תשובה". אמר לו ר' הלל, שאם הוא יסע מכאן מיד, הוא יתן לו "תשובה". ביקש הפריץ להיפרד מאשתו ובניו, אבל ר' הלל לא הסכים. הפריץ שמע לו, ונסע משם מיד.

באותו לילה פרצה שריפה בבית הפריץ, ואשתו ובניו עלו באש. והפריץ נהיה ל"בעל תשובה" גדול.

מדקדק במצות

נהג להקפיד על כל דקדוק קל במסירות נפש ממש, ונהג בחומרות רבות. אדמו"ר הצמח-צדק אמר עליו, שאין לו בראשו כל-כך שערות, כפי שיש לר' הלל מסירות-נפש לדבר מצוה.

מחשש שעטנו. לא היה לובש בגדי צמר כלל, וכן הורה לשומעי לקחו, כי באותם ימים היה חשש שעטנו בכל בגד צמר. ומשום חשש זה לא ישב אף פעם על שום דבר עם כיסוי - לא כסא ולא ספה זה היה מנהג קבוע שלו, כל ימיו.

לא היה נוסע בכבישים שנבנו על ידי הצאר מכיון שהצר הי' שונא ישראל. בערב שבת, שהוא זמן שינה למעלה פעל על עצמו כשיגיע זמן זה הוא ירדם. מנהגו היה לא לעבור על עגלה על גשר, כשהיו מגיעים לגשר אם היה ישן היה ר' הלל מתעורר מעצמו והולך רגלית את הגשר.

בערוב ימיו חודש אחד לא נראתה הלבנה לקידוש לבנה, הכניס ר' הלל פ"ג לאדמו"ר הצמח צדק, וכמענה הבטיח לו הצמח צדק שתצא הלבנה, לאחר מכן כשנראתה הלבנה אמר שאינו יודע אם כוחותיו היו עומדים לו בנגיל כזה לעמוד במקרה שלא תראה הלבנה.

פעם, בקידושא רבא דשבת, לא טעם ר' הלל מה"מזונות" שהוגשו. בדקו ומצאו שהיו אלו שריים מתחנתה, ואמרו וז"ל שאסור להנות מסעודת חתן וכלה אם לא משמחים אותם.

פעם ר' הלל השתתף בשמחה שערך גביר אחד בביתו, ואחר אכילת הדגים שסף ר' הלל את פיו ורקע. העיר לו הגביר שאין זה נאה לנהוג כך.

אמר לו ר' הלל, שבין אכילת דגים לאכילת בשר יש לשתוף את הפה, ובאם לאו היה זה מזיק לבריאות. אמר הגביר: אני איני שותף את פ, לעקו בני משפחת הגביר אל ר' הלל לישועה.

אדמו"ר האמצעי מינה אותו למשפיע ושלח אליו בחורים ואברכים להודיעם בדרך החסידות וכך גם עשה אדמו"ר הצמח צדק.

בעל מנגן

ר' הלל היה מנגן ומחבר ניגונים בצורה נפלאה. ניגוניו מבטאים עמקות המחשבה, התרגשות והתפעלות הלב.

מנהגו היה לנגן 3 ניגונים קבועים לפני אמירת חסידות בסעודה שלישית, וכל ניגון היה חוזר 3 פעמים, וביום טוב - היו מנגנים אצל ר' הלל 5 ניגונים, ועל כל ניגון היו חוזרים 5 פעמים. סדר החלפת הניגונים הקבועים היה בשבת שאחר חג השבועות. כלומר, שנה שלימה היו מנגנים את הניגונים שנקבעו, ועם "קבלת התורה" מחדש, היה ר' הלל יוצא בניגונים חדשים.

אמר עליו ידו החסיד הגאון הרב אייזיק מהומיל ז"ל: "אני חיתית את חיי בהשגה, ור' הלל חי את חיי בניגון ובריבוד". בין ניגוני ר' הלל נמנה הניגון "אומר שבבחי" שנהוג לנגנו בסעודת ליל שבת בחצר הב"ד.

מלבד החוש האישי שלו בניגוניו, ר' הלל היה גם מורה לבחורים ואברכים המתחנכים אצלו, להכיר ניגונים. ההדרכה שלו הייתה לא רק הניגון ואופן הנגינה, אלא אף לחבר ניגונים חדשים, שלזאת צריך להיות לא רק בעל חוש בניגנה בכלל, אלא עם כוח ה"חכמה" בניגון, שממנו באה ההמצאה של ניגון חדש.

בידו כעשרה ניגונים שנקראים ניגוני ר' הלל.

רבנותו ונסעותיו

בתחלה התיישב בעיר פאריטש וכיהן כרב, אבל אנשי קהילת באברויסק הסמוכה והחשובה יותר, קיבלו את ר' הלל כרב ואב"ד. התרעמו אנשי פאריטש על שלקחו את רבם. ויעשו פשרה, שחודש בשנה יששה ר' הלל בפאריטש (ולכן נקרא ר' הלל פאריטשער).

כשנבחר לכהן ברבנות פאריטש היה עליו לומר לפולל כנהוג, ושם היה מלמד אחד מתנגדו, למדן מופלג, שהכין שש קושיות על הרש"י שעליו עמד ר' הלל לשאת את הפלפול. כשהגיע ר' הלל לביארו של אותו רש"י, עצר בדבריו, הורה קימעה, ואחר-כך ביאר את רש"י בפירוש שונה מהרגיל, ואמר: אם לא נבאר את הרש"י בצורה זו יקשו לנו שבע קושיות, שש הקושיות שהכין המלמד, ועוד קושיא שביעית...

לפניו כיהן כרב בבאראיסק הרב ברוך פרידמאן אינטננדר ז"ל מחשובי תלמידי אדמו"ר הזקן. כאשר הגיע ר' הלל לכהן בעיר אחר: הרב הקודם הי' בעל חסד, וכאשר היו פוגעים בו, הי' מוחל, אבל אני לא יכול, וצריך להזהר.

פעם באו לבקש אצל ר' הלל ברכה על גביר שנפל למשכב השיב להם ר' הלל: "שבת היא מלועוק ורפואה קרובה לבוא!"

כשמצבו של הגביר החמיר, באו שוב לפני ר' הלל אמר להם: הרי כבר אמרתי לכם "שבת היא מלועוק" - אבל מצבו נהיה קשה מרגע לרגע!

עקו בני משפחת הגביר אל ר' הלל לישועה.

הרב הצדיק רבי הלל הלוי מפאריטש (תקנ"ה - י"א אב תרכ"ד). מגדולי חסידיו, משפיעי ורבני חב"ד לדורותיהם, היה חסיד של אדמו"ר הזקן, אדמו"ר האמצעי ואדמו"ר הצמח צדק זי"ע.

נולד לאביו הרב מאיר הלוי מאליסאוו ז"ל בשנת תקנ"ה. בעיירה הרוסית חומץ. מילדותו שקד על לימוד התורה ונקרא "העילוי חומץ". ולמד אצל מלמדו הגאון בעל ה"בת עין" זי"ע.

בילדותו ראה ר' הלל את אביו עורך "תיקון חצות" בבכיות עצומות. שאל אותו הילד מדוע הוא בוכה, ואביו השיבו: מיין קינד, זאלסט נישט וויסן פון דעם (שלא תדע מזה, בני) (כי ב"תיקון חצות" עושים תשובה על ח"ע). השיב לו ר' הלל: אני מקוה להשי"ת שלא אדע מזה.

וכל ימיו היה ר' הלל מורה לאביו, שמגיל תשע שנים לא הניח לו לכסות את רגליו בשעת השינה (כשמירה מפני ח"ע). כבר בגיל 13 היה בקי בש"ס ופוסקים, למד ספרי קבלה והיה בקי בכל כתבי האריז"ל, ונהג אף להתפלל ככוונותיו. בהתחלה היה חסידו האדמו"ר רבי מרדכי מטשרנוביל זי"ע והלך בדרך חסידי טשרנוביל.

יום אחד שמע חזרה על מאמר חסידות של אדמו"ר הזקן מהחסיד הנווד ר' זלמן זעזמער ז"ל אחרי שעה שהרצה להם על חסידות חב"ד ר' הלל יצא לגמרי מהכלים, ובאותו שעה נעשה לחסיד חב"ד. והחל ללמוד שקדיה את התניא והחליט ללמוד וללמד את תורת חסידות חב"ד.

באותם שנים נהג אדמו"ר הזקן לעשות מסעות בין העיירות ולחזור חסידות, ר' הלל החליט ללכת ולשמע חסידות מאדמו"ר הזקן בעצמו, אך בכל עיירה אליה הגיע, אדמו"ר הזקן כבר הקדימו ויצא את העיר.

באחת הפעמים החליט רבי הלל להתחכם והגיע לעיירה טרם בואו של אדמו"ר הזקן, והתחבא תחת השולחן שבו היה צפוי לדרוש בחסידות, כשבאמתחתו שאלה חמורה במסכת ערכין.

כאשר אדמו"ר הזקן נכנס, שמע ר' הלל אותו אומר בניגונו כדרכו בקודש "האברך שיש לו שאלה במסכת ערכין, שיעריך את עצמו תחילה, ורק אחר כך יבוא וישאל". כששמע זאת ר' הלל התעלף בתחת השולחן, וכמתעורר אדמו"ר הזקן כבר יצא את העיר. נמצא שאת אדמו"ר הזקן ר' הלל לא ראה אף שמע את קולו.

בנתיים נפטר אדמו"ר הזקן, ור' הלל החליט לנסוע לליובאוויטש לבנו וממלא מקומו של בעל התניא רבי דובער אדמו"ר האמצעי.

בליובאוויטש עלה מעלה מעלה הי' כותב את תורת של אדמו"ר האמצעי והצמח-צדק עם ביאוריו והסבריו המאלפים, כדרך החסידים שדרכם היה לא רק לחזור על דברי הרבי אלא גם לבאר את דבריו בהרחבה ובסדר הניגון.

על פי הוראת אדמו"ר האמצעי (ולאחריה אדמו"ר המצמח צדק) משנת תקע"ח החל לנדוד ביישובים קטנים על מנת לאסוף כספים לפדיון שבויים ולהחזיק אנשי הצבא היהודים (קנטוניסטים) במאכל כשר. כן נהג לבקר במושבות היהודים בחבל חרסון, ואמר חסידות אף לפני היהודים הפשוטים, שאינם יודעים קרוא וכתוב, מכיון שכאשר שומעים חסידות אף אם לא מבינים, הם "הנשמה מבינה".

זכרון צדיקים

האדמו"ר רבי יעקב יצחק הלוי הורוויץ ה'חווה' מלובלין זי"ע נסתלק ט' במנחת אב, תקע"ה

החסידות התחנכו אצלו וספגו מקדושתו הרבה, ביניהם: היהודי הקדוש מפשי"א, רבי אלכסנדר סנדר סאפרין מקומראנא, רבי בונם מפשיסחא, רבי דוד מלעלוב, רבי יחזקאל מקו"מיר, רבי יצחק מווארקא, רבי מאיר מאפטא, רבי נפתלי מרופשיץ, רבי צבי אלימלך מדינוב, רבי קלונימוס קלמן מקראקא, רבי שלום מבעלז, רבי אורי מסטרליסק ועוד זי"ע.

כל ימיו היו מצפה לגאולה, והי' אומר: הנה על פי הלכה אם בן רואה אביו שאינו נוהג כשורה לא יאמר לו שעבר על דין תורה, אלא יאמר "אבא, כך כתוב בתורה". כן בני ישראל עושים ומזים בתורה על הקץ ומראים לאבינו שבשמים "אבא, כך כתוב בתורה"...

מאמורתיו:

- היהודים הפשוטים כבר עשו תשובה גמורה ומצידם כבר היתה יכולה להיות הגאולה, אך יעקב העיכוב הוא מצד אנשי מעלה, כי קשה להם לבוא לידי שפלות, וממילא אי אפשר להם לבוא לידי תשובה גמורה.
- אנשים רגילים לומר שצריכים לשבור את היצר הרע. ולא היא, את היצר הרע צריך לכבוש ולא לשבור שכן אם תשבר אותו יהיו לך שני יצרים של רע.
- כשם שהנה מתלקח באור גדול ברגעי דעיכתו האחרונים, כך היצר הרע ברגעי דעיכתו האחרונים, לפני ביאת המשיח, יתפשט ויתעה את הבריות.
- משבח אני את עם הארץ שאינו יודע אלא להתפלל אלא הוא שרוי בשמחה, מתלמיד חכם היודע ללמוד אך שרוי בעצבות ובמרה שחורה.

הרה"ק ר' יעקב יצחק הלוי הורוויץ זי"ע. נקרא 'החווה מלובלין' משום יכולותיו וכוחותיו המיוחדים לחזות בעתידו ובעברו של האדם, ואפילו בגלגוליו הקודמים, באמצעות הסתכלות על מצחו או קריאת הפתקא (קוויטל) שהגיש לו. וכן הגיד עליו רעו המגיד מקאזניץ זי"ע: "בלובלין יש חוזה המאיר כה"אורים ותומים" אשר היו על לב אהרן".

בצעירותו כיסה את עיניו שבע שנים רצופות לאחר זמני הלימוד והתפלה, בכדי שלא להיכשל בראיות אסורות. ראייתו הרוחנית הגיעה מקצה העולם ועד סופו, אך הוא ביקש מהקדוש-ברוך-הוא שיצמצם את כוח הראיה שהוענק לו, מפני שראיית כל מעשיו של האדם גורעת מאהבתו אליו.

רבינו נולד בשנת תק"ז ובילדותו למד אצל הרה"ק רבי אברהם אבלי בעל "באר אברהם" זי"ע והי' לו ילד שעשועים. לאחר מכן קיבל תורה מפי הרב ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע בהיותו אב"ד שינאווא והסתופף בצילו במשך י"ח שנה, שם דבק בחסידות. לאחר פטירתו של ר' שמעלקא נעשה תלמידו הקרוב של רבי אלימלך מליזענסק זי"ע. כמו כן נסע למגיד ממעזריטש זי"ע.

בשנת ה'תק"ס עבר ללובלין וביתו נעשה מרכז לחסידות פולין. רבים ממנהיגי וגדולי

אמרות, מטילים ופתגמים מפי חסידים

מפי חסידים

קנינות' חדש

הרה"ק רבי אברהם מטשכנוב זי"ע היה קונה בכל שנה 'קנינות' חדש, וכשגמר לומר את הקנינות בתשעה באב היה שם אותו בגניזה. באומרו: בטוח אני שבשנה הבא יבוא משיח ולא יהיה לנו עוד צורך בקנינות!

מחילה מהכותל המערבי

סיפר ר' נחום רבינוביץ: "כשעלה רבי אהרן רוקח זי"ע מבעלז (יאריצייט כ"א מנחם אב) לארץ הקודש, הייתי בחור צעיר. הייתי נוסע אליו לפעמים לתל-אביב לשבת. במוצאי שבת אחת בשנת תש"ו, כשבאתי להיפרד ממנו לקראת שובי לירושלים, ביקש ממני שאנסה לחדרו בעוד זמן מה.

כשנכנסתי אליו, שאל האם אוכל לעשות לו טובה, וכך אמר לי: יש לי הרגשה שצריכים להיות לפחות פעם בשבוע בכותל המערבי, ומאחר שקשה לי הדבר, אבקש שתהיה שליח שלי ותלך במקומי. והוסיף: 'כשאתה הולך בשבילי - אל תלך בשבילך. ואל תלך אלא כאשר אצווה עליך ללכת'. הצדיק התעכב לרגע, ואז אמר: 'כשתבוא לכותל המערבי, אל תהיה 'בטלך'. תאמר כך: 'אהרן בן בתיה רוחמה מבקש מחילה מהכותל המערבי. מאחר שקשה לו ללכת, הריני השליח שלו'. לרגע עמדתי נבוך, ואז שאלתי כמה פרקי תהילים עלי לומר בכותל. הצדיק עשה תנועת ביטול, ואמר: 'אה, אה, אה. כמה שתרצה. אם פרק אחד, או את הכל'. והורה לי לומר שוב את שמו בסיום אמירת התהילים, ולבקש בשמו שיתקיים כל מה שהוא מברך ליהודים".

"איזהו מקומן של זבחים"

סיפרו להרה"ק ר' ברוך ממיזבוז זצ"ל שתלמיד חכם אחד חיבר ספר על סדר קדשים. אמר ר' ברוך: תמה אני האין יכולים לעשות חיבור על סדר קדשים הרי כשאני אומר רק "איזהו מקומן של זבחים" ומתבונן איפה עתה "מקומן של זבחים" מתהפכים מעי ולא אוכל לומר הלאה...

צפיה למשיח

באחד הימים נודע בבית ה"ישמח משה" זי"ע, שחתנו הגדול בעל "אריה דבי עילאי" זי"ע, עומד לבקרנו. בני הבית שמחו מאוד לשמע ידיעה זו, והחלו להתכונן לקבלת פני החתן.

הנה הגיעה השעה שהיה צריך לבוא החתן, אך הוא אינו מגיע. עברה שעה ארוכה, ובני הבית המייחלים לביאת האורח החלו לדאוג, כל רגע נוסף הגביר את המתח, שמא אירעה חלילה איזו תקלה בדרך. ה"ישמח משה" ישב כדרכו בחדרו שקוע כל כולו בתלמוד ומפרשיו, בזמן שבני ביתו עמדו בחוץ וצפו לבואו. כאשר סוף סוף נראה האורח הנכסף הולך ומתקרב אל הבית, הזדרז מיד אחד מאנשי הבית לחדרו של ה"ישמח משה" ואמר בהתרגשות רבה: "הוא הגיע!"

ה"ישמח משה" התנער מהרהרויו, לבש את בגדי השבת שלו, וחיש מהר יצא בריצה לקבל את פניו של אותו אורח גדול, שכל ימיו הוא מצפה לבואו - המלך המשיח - שהרי "הוא הגיע". אך מה רבה היתה תדהמתו כשנפגש פנים בפנים עם האורח, שלא היה "אלא" חתנו אהובו. לא יכול היה ה"ישמח משה" לשאת בגודל אכזבתו ונפל מתעלף!

בני הבית מיהרו להעירו, ואז שמעוהו ממלמל "הוא עוד לא הגיע, זה לא הוא".

עוד לא בא?

הרה"צ ר' יצחק מראדוויל זי"ע שמע הרבה אודות גדלותו של הרה"ק ר' אברהם המלאך זי"ע בנו של המגיד ממעזריטש זי"ע. החליט לנסוע אליו והגיע לעירו ערב תשעה באב. בליל תשעה באב באמצע אמירת איכה נשמע פתאום קול בכי, הסתובב ראשו וראה איך שר' אברהם המלאך יושב וראשו בין ברכיו בכבי גדול. זמן רב לאחר גמר אמירת איכה עדיין המשיך לישב כך. בבוקר כשהרב ר' יצחק חזר לבית המדרש מצאו שם יושב ראשו בין ברכיו ומתאבל על החורבן בתוך נחל של דמעות, ומפעם לפעם היה מרים ראשו ושואל בכאב: עדיין איננו? עוד לא בא? (- המשיח)

מעלת העבודה בזמן הגלות

הרה"ק רבי אלימלך מליזנסק זי"ע אמר בשם רבו המגיד ממעזריטש זי"ע:

מדוע אנו רואים כעת שיש אנשים שזוכים לרוח הקודש יותר מאשר ה' בימי הנביאים, ואילו אז היו זקוקים להכנה רבה לזכות לדרגה של נבואה?

משל למלך גדול שהגיע אליו איש פשוט מאוהביו של המלך וביקש להזמין לארמונו לסעודה, בוודאי יסרב המלך ללכת לביתו שאין זה כבוד למלך. ואם בכל זאת רוצה שיבוא אליו, צריך לעשות כל ההכנות, ולהרבות מליצים ופרקליטין גדולים כדי שימצא חן על המלך לבוא אליו לסעודה. משא"כ כשהמלך בדרך והגיע הלילה, ילך גם לאיש פשוט אם רק המקום נקי ומסודר.

גם בנמשל, בזמן שבית המקדש היה קיים היתה שכניה שורה בו ולזכות לנבואה צריך יגיעה רבה, משא"כ עכשיו שהשכינה בגלות גם אכסניה פשוטה אך נקיה מעבירות וחטאים, תשכון השכינה בתוכה.

האם אנו נביא את המשיח?!

פעם אחת שאלו חסידים את הרה"ק ר' שמואל שמעלקא מניקולשבורג זי"א: כיצד יבוא משיח בדורות שבהם נמצאים אנשים פחותי ערך כמונו, ואילו בדורות קדמונים שבהם חיו אבירי דעה וגדולי עולם, לא בא?!

השיב להם הרה"ק ר' שמעלקא: משל למלך שחילותיו וגייסותיו צרו על עיר גדולה וחזקה. ימים רבים חלפו עד שהצליחו לכבוש את העיר, דבר שגרם להרס וחורבן העיר. משהושלמה הלחימה והשתלטו על העיר, היה צורך בפועלים פשוטים כדי שיפנו את גלי המפולת והחרבות, כדי שיהא ניתן לפלס דרך רחבה וגדולה עבור המלך....

זהו תפקיד דורנו, לפלס את הדרך שאותה פרצו הדורות הקדמונים.

